

KLASSISK VY. Ett vykort ur Gamla Halmstads samlingar från ??? (VET DU FRÅN VILKET ÅR?). Solen går ner och silhuetten, som sett likadan ut sedan slutet av 1800-talet, framträder tydligt.

Om en vacker vy och ett strävsamt fyrliv

”Om jag blundar kan jag fortfarande i mitt inre se ljuskäglan som sveper över havet eller åter höra mistlurens tutande i tjocka.” I dag skriver Anders Bergenek om fyren på Tylön, och det är inte utan att en stor dos nostalgi framträder mellan raderna...

VÅR HISTORISKA STAD

– Halmstad som det en gång var

Läs hela serien på:
hallandsposten.se/familj/varhistoriskastad

Tylön, som ligger 600 meter från klipporna i Tylösand, kan ses som en fortsättning av ett gnejsstråk med sin början sydost i

(OM?) Söndrum. Lämningar tyder på att ön var befolkad redan under bronsåldern. På 1700-talet uppläts ön för båtsmän inom svenska flottan som idkade fiske med Tylön som utgångspunkt. Under en period ska marken också ha använts för bete.

PÅ 1800-TALET UTVECKLADES en omfattande ångbåtstrafik runt de svenska kusterna. De moderna ång-

maskinerna gjorde att trafiken för första gången kunde läggas upp enligt en tidtabell. Det innebar större krav att kunna ta sig fram även då sikten var nedsatt.

Hallandsbolaget bedrev sådan trafik både norrut och söderut från Halmstad från 1852. För att öka säkerheten blev det viktigt att markera kustens sträckning och farliga grund med hjälp av sjömärken och allra helst fyror.

Det svenska fyrväsendet organiserades under de här åren till stor del av ingenjören Gustav von Heidenstam (som för övrigt var far till den kände författaren Verner von Heidenstam).

Gustav uppfann en konstruktion för fyror som blev oerhört framgångsrik. En av dessa Heidenstamfyror blev Tylön som stod klar 1870. Det var ett tiokantigt järntorn, målat i en rödbrun kulör. Höjden var 13,2 meter och lysvidden drygt 12 nautiska mil.

Ritningarna till själva byggnaden gjordes av L. Fr. Lindberg, som också ritade öns bostadshus, som fortfarande kan ses en bit norr om själva fyren (se lilla bilden till höger på sidan intill). Dessutom uppfördes ett uthus, en källare med

”Att sköta en fyr var en krävande uppgift. Den skulle vara bemannad hela dygnet. Lampan eldades med fotogen och fick absolut inte slockna. Alla linser och glas dammdes dagligen.”

tegelvalv och ett dass. Upp till det anlade man en brunn med kar och hissverk, samt gångvägar med en järntross som handräcke från bostadstomten till fyren.

DEN FÖRSTA fyrmästaren hette Carl Julius Olsson. Han bodde tillsam-

mans med sina fyrvakter, alla med familjer, i öns bostadshus.

Under en period i början på 1900-talet fanns det så många barn på Tylön att det också bedrevs skolverksamhet på ön.

Att sköta en fyr var en krävande uppgift. Den skulle vara bemannad hela dygnet. Lampan eldades med fotogen och fick absolut inte slockna. Alla linser och glas dammdes dagligen. Lodet, som drev urverket som i sin tur roterade linserna, drogs upp var fjärde timme.

Fyrpersonalen ansvarade också för skötseln av byggnader och olika typer av säkerhetsutrustning. Dessutom förväntades man hålla utkik över havet och vidta åtgärder om någon råkade i sjönöd.

Även utanför arbetet kunde livet vara hårt.

Man nådde land med hjälp av en roddbåt, senare motorbåt. Gick sjön hög var detta omöjligt. På vintern fanns det lägen där isen hindrade båten att ta sig fram men ändå inte var tjock nog att kunna gå på. Naturligtvis måste familjerna handla mat och dryck samt hämta post. Telefon fanns tidigt men ön liksom fyren elektrifierades först 1964.

PÅ TYLÖN HAR det alltid funnits mycket fåglar. Vid en inventering 1944 uppskattades antalet häckande fiskmåspår till 4 395. Öväsendet kunde vara öronbedövande. Inte minst under världskriget fick man nytta av dessa fåglar då man plockade mäsägg och använde i matlagningen. En av fyrvakterna, Gustaf

Meuller, fick indirekt en stor betydelse för Halmstads goda anseende. Hans son Oscar lärde sig av den legendariska Fiken Johansson att kallaröka lax med rök från enris.

Även den yngre brodern Sievert visade samma intresse. Båda startade senare fiskaffärer i Halmstad, bland annat den berömda affären Sieverts Fisk vid Stora torg.

Familjen Meuller har starkt bidragit till att ge begreppet Halmstadslax dess goda rykte och i dag förs traditionen vidare i företaget Lyngalax.

År 1968 degraderades fyren på Tylön till ett sjömärke och ersattes av den moderna, obemannade kassunfyren Tylögrund. Den siste fyrmästaren blev Gunnar Unger. På 1960-talet hade förhållandena för-

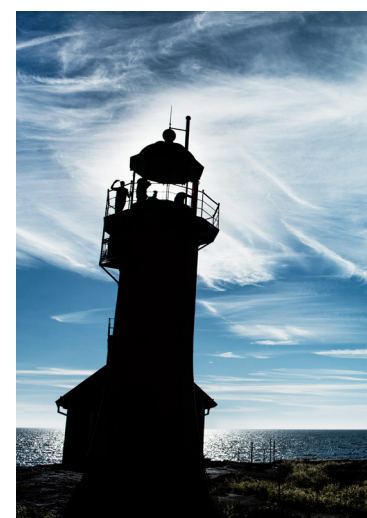
ändrats. Hans familj bodde större delen av året i en villa i Mölle. Endast på sommaren bodde de med honom på Tylön.

TACK OCH LOV står Tylöns fyr kvar och minner om en tid då den vägledde sjöfararna under mörka och kanske stormiga nätter. Den påminner oss om en epok då Halmstad tydligt präglades av sjöfarten och det maritima livet.

Många söker sig på sommarkvällarna ut till Tylösand för att se solen gå ner i havet bortanför den gamla fyren. För mig är denna utsikt den vackraste som vi har i Halmstad. Om jag blundar kan jag fortfarande i mitt inre se ljuskäglan som sveper över havet eller åter höra mistlurens tutande i tjocka.

ANDERS BERGENEK

Skribenten är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på Facebook/gamlahalmstad.

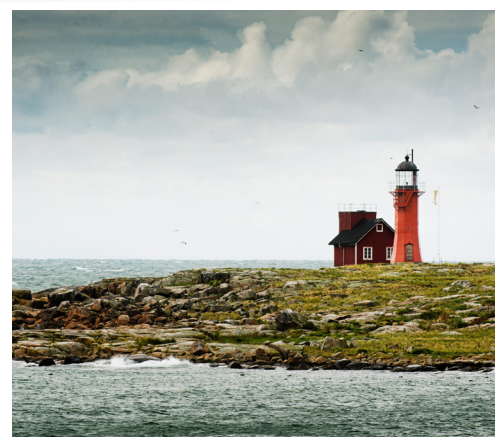

Fakta: Tylö fyr

- 1870 var fyren färdigbyggd efter en konstruktion av Gustav von Heidenstam.
- 1968 släcktes fyren och ersattes av den fjärrmanövrerade kassunfyren Tylögrund strax intill.
- 1993 förklarades Tylö fyr som statligt byggnadsminne.
- 2009 var renoveringen för 4,5 miljoner kronor klar. Det är Statens fastighetsverk som äger fyren. Tylön är naturreservat (fågelskyddsområde) med besöksförbud på stora delar av ön mellan 1 april och 15 juli.

Fågelliv vid Tylön.

FRÅN TYLÖN. Vykortet överst är från Gamla Halmstads samlingar och fågelbilden har tagits av Otto Nilsson. Övriga foton är från HP:s arkiv.